

Qilalukkanik qaqortanik qernertanillu illersuineq piniarnerlu pillugit Namminer-sornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 2, 12. februar 2004-meersoq Naalakkersuisut allanngortitsinissaannik peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut, taamaalilluni kitaata qeqqani aammalu nunatta kujataani qilalukkanik qernertanik pisassiisoqassalluni

(ATASSUT-ip Inatsisartuni ilaasortaaitai: Siverth K. Heilmann, Knud Kristiansen)

Akissuteqaat

(Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoq)

Siullermeerneqarnera

Aalajangiiffigisassatut siunnersuutimini ATASSUT allappoq, Kalaallit Nunaata Qeqqanut Kujataanullu qilalukkanik qernertanik ukiuni arlalissuanngortuni pisassiisoqarsimangitsaq. Tamanna eqqoqqissaanngilaq, tassami 2006-2007-imi Nuummiit kujammut ilisimatusarluni piniarnissamut qilalukkanik qernertanik tallimanik pisassiisoqarsimammat, taakkunanga piunasaqaatigineqarput piniartumit uumasunit misiligutissat arlallit peerneqarnissaat. Pisassiissutit taakku tamakkerneqanngillat, taamaattumillu uumasoaqatigiinnut sorlernut atasuunerannik takussutissiinissamut tunngavissiisimanatik.

Ilisimatusarnikkut paasissutissaqanngilaq qilalukkat qernertat siaruarsimanerat kiisalu Kujataanut ingerlaartarnerat annertusiartorneranik uppernarsaasiisinnaasunik. Naalakkersuisuniilli aalisartut piniartullu takusimasaattut nalunaaruteqaataasimasut pillugit maluginiarneqarpoq.

Kalaallit/canadamiullu ataatsimoorussamik qilalukkat qaqortat qernertallu pillugit ataatsimiittartoqatigiivinit, *Joint Commission on Conservation and Management of Beluga and Narwhal* (JCNB) siunnersuinerit kingullerpaat maj 2009-mi ataatsimiissimanerineersut pissarsiarineqarsimasut pitsaasumik qilalukkanut qaqortanut qernertanullu siunnersuummik kinguneqarput, killilersuuteqartalernerullu eqqunneqarneraniit amerlanerpaanik pisassiisuteqartitsillutik. Qilalukkanut qernertanut pisassiissutinik aalajangersaanerup tamarmiusumik pisarineqartartut ikileriartissimavai. Tamatuma qilalukkat qernertat qanoq amerlatiginerinut sunnuteqarsimanagera sulii ersersimanngilaq.

Qilalukkat nerisaannik misissuisoqartarpoq piniartup pisami aqajaruniit tigusimasaanik misissuinerit. Misissuinerit aamma ingerlanneqartarput nunat allat misissuinerminnut paasissutissat toqqortaannik isiginninnikkut. Qilalukkalli qernertat annerusumik qalerallit nerisararapat, kisiannili aamma amikut, eqalukkat raajallu annikitsumik nerisarpaat.

Pinngortitaleriffiup (PI) ukiut arfineq pingasut matuma siorna qilalukkat Avannaata Imartaani (Baffin Bugt) qanoq annertutigisumik nerisarnersut pillugit naatsorsuusiorsimavoq. Naatsorsuinerillu takutippaat, qilalukkat Avannaata imartaani itisoorsuarmi avataatigoortumi ukioq kaajallallugu qalerallinnik 100.000 tonsit sinnerlugit nerisartut. Naatsorsuinerit taakku qilalugaqatigiinnut kisitsisit nutaat ilanngullugit Avannaata Imartaani qalerallit pillugit paasissutissat suliareqqinneqartariaqarput. Pinngortitaleriffiup naatsorsorsimanngilaa Qeqertarsuup Tunuani sinerissap qanittuani qilalukkat qanoq annertutigisumik nerisarnersut, taamaattorli qalerallit 1.000-iniit 10.000 tonsinut annertussuseqartutut missingersuunneqarsimapput. Taakkunungalugu assersuutigalugu taaneqarpoq Uummannap eqqaani amikut

eqalukkallu ilanngullugit sinerissap qanittuani nerisaraat. Soorlu aallaavigigaanni qilalugaqatigiit Kalaallit Nunaata Kitaaniittut ukioq kaajallallugu ullut 150 missaanni Kalaallit Nunaata imartaanni nerigunik taava taakku uumasogatigiit aalisakkat amikullu 45.000 tonsit missaaniittut nerisarsimassavaat.

Taamatuttaaq qilalukkat qernertat siaruarsimanerisa aalisakkat siaruarsimanerini allanngortarnerannut naapertuutitsilersinnaasunik paasisutissanik pissarsisoqarsimanngilaq. Naalackersuisut ilisimavaat, piniartut ilisimasaat unaammat, qilalukkanik qernertaqartillugu qalerallinniarluni aalisarnej annikillisinnaasartoq aammalu aalisarnermik akornusersuisarsinnaasartut.

Isumaliortaatsimut naleqquttut nipeqaraluartoq imaani nerisaqatigiittarneq ataatsimut ataqatigiinnigilaq. Taamaasilluni naatsorsuutigineqarsinnaanngilaq, uumasogatigiit miluumasut imarmiut ikilinerisigut aalisarnermut ingerlaannartumik amerlanerusunik aalisagaqalissasoq pisarineqarsinnaasunik. Tamatumunngalu pissutaasoq tassa, miluumasut imarmiut nerisartagaat aalisagaqatigiit arlaliummata, nerisartakkallu ataasiakkaat imminnut nerisaqatigiissinnaasarlutik (assersuutigalugit amikut, arfernit nerisarineqartartut, namminneq aalisakkanut allanut aalisagartuumasusinnaasarput), pinngortitamilu ataqatigiinnermi imarmiunit miluumasunit uumasogatigiinnit ataatsiniit unammillerneqarnerup minnerusumik kingunerisinnaavaa aalisagartuumasunit allanut pitsaanagerusumik periarfissaqartitsilerneq (soorlu aalisakkat, anarnat, amikut, puisit il.il.). Taamaattumik imaaliiallaannaq oqartoqarsinnaanngilaq qilalukkat qernertat qaqortallu amerlassusaannik ikililerinikkut qularnanngivissumik aalisartunut qalerallit amerlinissaat kingunerissagaa.

Apeqqut Naalackersuisut naliligassaat unaavoq, siunissami qilalukkanik qernertanik Qaasuitsup Kommuniainuinaanngitsoq aamma allanut pisassiisoqartassanersoq? Isumaqarpugut allanut aamma pisassiisoqartassasoq. Aammattaaq isumaqarpugut, tamanna pisassasoq piujuartitsinissaq tunngavigalugu pisassiissutissatut kaammattuutigineqartut iluanni.

Pisanik nalunaarutit piffissami ukiunut tallimanut pisassiissutinik aalajangiisalerneq 2004 sioqqullugu takutippaat, sumiiffinnut aqutsiveqarfinnut Sisimiuniit Nanortalimmut ukiumoortumik aveqatigiissillugu qilalukkanit qernertanit 650-t pisaasunit 12%-it missaat pisarineqarsimasut, taassumalu maannakkut Kitaanut pisassiissutitigut amerlaqatigalugit uumasut 17-inut naatsorsuunneqarput. Inaarutaasumik qanoq amerlatigissanersut 2011-imut tamakkiisumik pisassiissutinik naliliinnermi ilanngunneqarumaarpoq.

Qulaani tunngavilersuutitut taaneqartut tunngavigalugit Naalackersuisut siunnersuut taper-sersorniarpaat.

Matumuuna siunnersuut Inatsisartunut suliareqqitassanngortippara.